

Ксендзук В.В.,
д.н.д.у., доцент
Нестеренко І.А.,
студентка 2 курсу групи МВ-3
Державний університет «Житомирська політехніка»

ПРИНЦИПИ СОТ ТА ПРОТЕКЦІОНІЗМ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ГЛОБАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасне поняття геополітики включає взаємовідносини між країнами, в тому числі в межах участі в міжнародних організаціях. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародних відносин створюють правові основи здійснення міжнародних торговельних відносин. Одним з таких суб'єктів є Світова організація торгівлі (СОТ), яка забезпечує регулювання світової торгівлі та сприяє зміцненню економік країн світу.

Головним завданням СОТ є забезпечення процесу лібералізації світової торгівлі завдяки створенню тарифних обмежень, а також ліквідація нетарифних бар'єрів у міжнародному обміні товарами. Основними принципами СОТ є: режим найбільшого сприяння; національний режим; зниження торговельних бар'єрів; прозорість та передбачуваність через дотримання зобов'язань за підписаними угодами; сприяння чесній конкуренції; сприяння розвитку та економічному зростанню [1].

Події, із якими стикається світова спільнота впродовж останніх років, зокрема: пандемія, військові конфлікти, хитка політична позиція країн через вибори; впливають на міжнародні торговельні відносини. Кожна з країн світу в першу чергу ставить пріоритетним завдання в сфері зовнішньої політики – забезпечення національної безпеки. Тому виникає питання співвідношення принципів СОТ та використання інструментів протекціонізму в ході реалізації державної зовнішньоторговельної політики країни.

Протекціонізм – це явище економічної політики, що передбачає за собою захист національного виробництва, шляхом обмеження імпорту та створення більш вигідних умов для вітчизняних виробників. Принцип протекціонізму

застосовує кілька основних засобів обмеження закордонної торгівлі. До таких, зокрема, входять: митні тарифи на імпортовані товари, квоти, підвищені вимоги до виробництва, регламенти, субсидії, тощо [2].

Принцип протекціонізму активно застосовують як метод врівноваження економічної ситуації. Як приклад його застосування, можна розглянути період 2018 року, коли тодішній президент США, Дональд Трамп запровадив мито до 35% на продукцію Китаю, зокрема на такі товари як одяг, техніка та запчастини [3].

Якщо розглянути принципи протекціонізму із негативної точки зору, то варто виділити такі чинники, як: ризик конкуренції та створення нерівних умов. У 2022 році, у США було видано закон про зниження інфляції, відповідно до якого надавалися субсидії американським фірмам, що розробляють «зелені» технології. Цей закон піднявся критиці, адже конкурентні фірми зазначали про нерівномірну перевагу. Також, з боку ЄС зазначалось, що подібні субсидії суперечать міжнародному праву [3].

Тобто, можна відокремити, що СОТ функціонує в рамках забезпечення вільної торгівлі «без кордонів», що виступає протилежним принципом до протекціонізму. Внаслідок цього кожна країна світу, формуючи свою зовнішньоторговельну політику, балансує в зазначених категоріях у напрямку вибору інструментів політики. Як правило, до принципів протекціонізму вдаються держави, що мають нестабільну економічну систему, адже така політика створює ефект «теплиці» і зумовлює надлегкі умови існування для національних підприємств. Принципи СОТ, у свою чергу, створюють умови із більшою конкуренцією та зумовлюють ризики замінити вітчизняних виробників на імпортованих. Тому ці ризики окуплюються шляхом більш вигідних умов торгівлі та можливістю до економічного розвитку.

СОТ, станом на 2024 рік, налічує 166 країн-учасників, діяльність яких становить 98% міжнародної торгівлі [4]. Ці дані підтверджують виправдану ефективність організації, що є одним із головних регуляторів торговельних процесів у світі. Її масштаби та вплив дозволяють коригувати рішення країн у сфері

торговельної політики. Таким чином, СОТ має можливість регулювати можливість застосування інструментів протекціонізму, що робить їх взаємопов'язаними.

Отже, можемо підсумувати, що співвідношення питання протекціонізму із принципами СОТ, є справді актуальним процесом у сучасній світовій політиці. Протекціонізм впливає на створення певних обмежень у торгівлі на міжнародному ринку, тоді як принципи СОТ полягають у своєрідному розмиванні кордонів. Таким чином, бачимо, що ці два терміни насамперед визначаються як протилежні. Однак, варто зауважити, що на сьогодні вони можуть взаємодіяти, у ситуаціях, коли СОТ виступає регулятором політичного курсу держави-члена, та контролює впровадження протекціонізму, щоб нівелювати вплив на світову торгівлю і забезпечити економічну та торговельну стабільність в окремих країнах.

Список використаних джерел:

1. Постійне представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві. Світова організація торгівлі. URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/svitova-organizaciya-torgivli-sot>

2. Сидорак Я.І. Протекціонізм аграрного експорту України. Актуальні проблеми теорії і практики бухгалтерського обліку, аналізу, контролю й оподаткування в Україні: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку: зб. наук. праць ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченій 50-річчю кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу 24 жовтня 2024 року. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 251 с. URL: <https://www.pdatu.edu.ua/images/news/2024/November/05/01/241024.pdf#page=189>

3. Examples and Types of Protectionism. Economics help. URL: <https://www.economicshelp.org/blog/6911/alevel/examples-of-protectionism/>

4. World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/who_we_are_e.htm